

Het historische landgoed Crailo

Eric Bor en
Martijn Schapink

Crailo is al als hofstede te vinden op een kaart uit ongeveer 1600, gemaakt door N.H. Bonifatius. Het gebied van de hofstede lag ten zuidwesten van Huizen en grensde aan het landgoed Oud-Bussem. In 1628 kocht Kiliaen van Rensselaer het terrein. Dat de grond verhandelbaar was, betekent dat op het terrein al heel lang een hofstede was gevestigd, want anders had het gebied behoord tot de gronden waarop de erfgooiers hun vee mochten weiden en was voor de verkoop ervan toestemming van Stad en Lande van Gooiland noodzakelijk geweest.

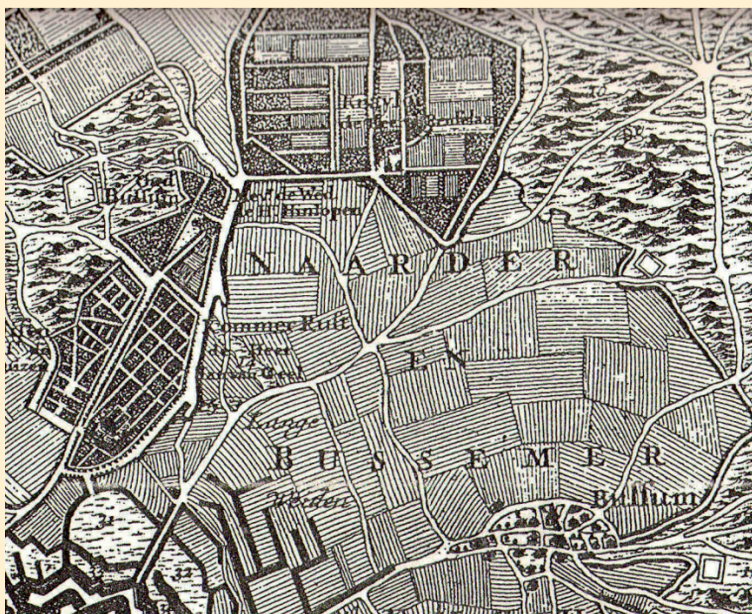
Fragment van de kaart van Gooiland uit 1740 van H. Post. Bussum bevindt zich aan de onderzijde, Krayloo boven; het noorden is links

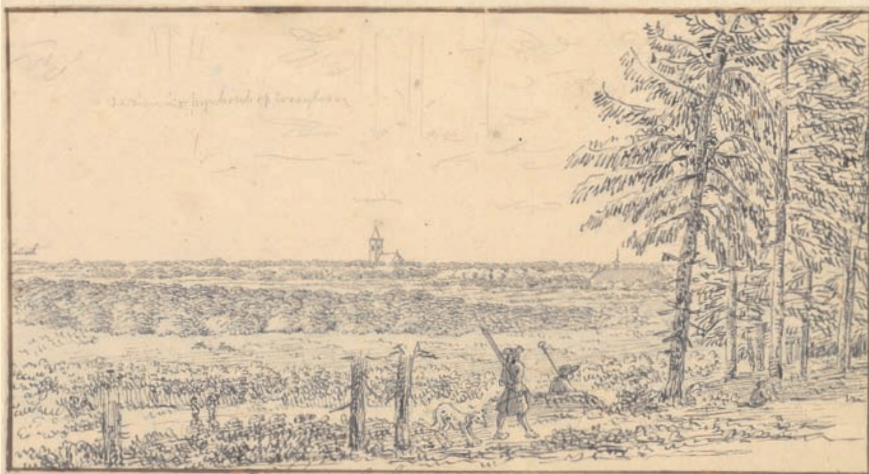
De familie Van Rensselaer heeft het gebied twee eeuwen in bezit gehad. Al snel werd het gesplitst in Noord- en Zuid-Crailo. Beide gebieden waren in het bezit van een Van Rensselaer. In 1820 werden de twee gebieden aan anderen verkocht. Omstreeks 1852 kocht Lambertus Langerhuizen Zuid-Crailo en in 1856 liet hij een landhuis bouwen, dat nog steeds bestaat en tegenwoordig Oud-Crailo heet (Museumlaan 1).

Hij liet rond het huis een landschapspark aanleggen door de bekende (tuin-)architect J.D. Zocher, die mogelijk ook het huis had ontworpen.

Zoon Pieter Langerhuizen erfde dit landgoed. Hij was van 1868 tot en met 1883 burgemeester van Huizen en van 1877 tot en met 1883 ook van Bussum. Hij kocht in 1879 ook Noord-Crailo, waardoor Crailo weer één landgoed werd. Hij liet het voormalige landhuis Noord-Crailo dat aan de laan tussen Zuid- en Noord-Crailo lag verbouwen tot museum voor zijn uitgebreide verzameling Nederlandse kunst. Hij veranderde de naam van de laan in Museumlaan. In 1881 liet hij een koetshuis met stallen en een koetsierswoning bouwen, waarvan het huidige pand Museumlaan 2 resteert. In 1890 verrees er ook een tuinmanswoning, tegenwoordig Museumlaan 3.

Aan het eind van zijn leven verkocht Langerhuizen het landgoed in verschillende delen. Na zijn dood in 1918 had het gebied dan ook verscheidene eigenaars. Het museum verdween en een deel van de collectie bevindt zich nu in andere Nederlandse musea. In 1923 verbouwde

'Uit het pijnbos op Craailoo', pentekening door A. de Haen, 18de eeuw (collectie Noord-Hollands Archief)

Pieter Langerhuizen (met hoge hoed), hier tezamen met koning Willem III

de architect W.J. Hamdorff het landhuis en in 1929 werd de tuin opnieuw aangelegd. Momenteel bestaat (een deel van) het landgoed Crailo nog als buurtschap in Huizen en als natuurgebied van het Goois Natuureservaat.

Bronnen

A.P. Kooyman-van Rossum en D.F. Winnen, 'Crailo, geschiedenis van een landgoed (deel 1)', in: *Tussen Vecht en Eem*, jrg. 4, nr. 3 (1986) blz. 155-175
'Rijksmonument Oud-Crailo, Huizen' op Monumenten.nl.

Villa Oud-Crailo (luchtfoto KLM, 1935)